

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 35/1998 vp**

Hallituksen esitys laiksi perintätoiminnan luvanvaraisuudesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä lokakuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi perintätoiminnan luvanvaraisuudesta (HE 178/1998 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Tuomo Knuuti, kauppaja- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sami Manninen, oikeusministeriö
- professori Olli Mäenpää
- oikeustieteen tohtori, dosentti Liisa Nieminen..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa mainitaan, että elinkeinotoiminnan luvanvaraistami-

nen merkitsee puuttumista elinkeinovapauteen, joka otettiin vuonna 1995 uutena perusoikeutena hallitusmuotoon. Esityksessä katsotaan, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä mutta että perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista asiasta voidaan pitää suotavana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallitusmuodon 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään perusoikeusuudistuksen perustelujen (HE 309/1993 vp, s. 67/II) nojalla katsonut, että hallitusmuo-

don 15 §:n 1 momentin mukainen pääsääntö on elinkeinovapaus ja että poikkeuksellisesti luvanvaraisuuskin on mahdollinen, mutta siitä on aina säädettävä lailla (PeVL 15/1996 vp, PeVL 40/1996 vp ja PeVL 47/1996 vp sekä PeVL 35/1997 vp). Laissa säädettävien perusoikeusrajoitusten on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia ja

rajoitusten olennaisen sisällön kuten rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällössä valiokunta on pitänyt hallitusmuodon 15 §:n 1 momentin kannalta tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoimista. Tässä suhteessa on merkitystä muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät niin sanotun sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti.

Toimiluvan myöntämisedellytyksiin vaikuttava säännöstö (2—5 §) ja luvan peruuttamisen perusteet (12 §) ovat perusoikeusrajoitusten sallittavuuden kannalta arvioituina riittävän täsmälliset ja tarkkarajaiset. Ehdotettu lupasääntely rakentuu lisäksi lupaviranomaisen sidotun harkinnan varaan. Ehdotuksesta ei siten ole tältä yleiseltä kannalta valtiosääntöoikeudellista huomautettavaa.

Perusoikeusuudistuksen esitöissä (em. HE 309/1993 vp, s. 67/II) tuotiin esille näkemys, jonka mukaan elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus voi olla eräillä aloilla perusteltua erityisesti terveyden ja turvallisuuden suojaamiseksi. Perustuslakivaliokunta on sittemmin katsonut (PeVL 35/1997 vp), että asealan luvanvaraisuutta puolsivat sellaiset tärkeät ja vahvat yh-

teiskunnalliset intressit, joiden huomioon ottamiseksi luvanvaraisuudesta aiheutuvia rajoituksia voitiin pitää välttämättöminä (ks. myös rekisterinpidon luotettavuutta koskeva PeVL 40/1996 vp). Käsiteltävänä olevassa esityksessä perintätoiminnan luvanvaraisuutta on perusteltu perintätoiminnan harjoittajien luotettavuuden, ammattitaidon ja vakavaraisuuden turvaamisella. Valiokunta yhtyy tähän käsitykseen ja katsoo, että luvanvaraisuuden taustalla on tässä tapauksessa sellainen hyväksyttävä tarkoitus, jota perusoikeusrajoituksen sallittavuutta koskevissa yleisissä opeissa edellytetään.

Perusoikeusrajoitukseen kohdistuvan suhteellisuusvaatimuksen näkökulmasta valiokunta pitää riittävänä sitä, että ehdotetun sääntelyn sisältö vastaa tällaisissa yhteyksissä tavanomaista lupasääntelyä ja etenkin että lupaviranomaisen harkintavalta on lailla sidottua.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Johannes Koskinen /sd
jäs. Tuija Brax /vihr
Marjut Kaarilahti /kok
Juha Korkea-oja /kesk
Jorma Kukkonen /sd
Osmo Kurola /kok

Johannes Leppänen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Veijo Puhjo /va-r
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl
Vuokko Rehn /kesk.